

katholieke fractie tegen het voorstel. In 1922 stemden nog twee leden voor, drie jaar later nog maar één.⁶⁴

Terwijl de niet-katholieke clubs zich vol overgave in de strijd voor de Plaatselijke Keuze stortten, sloeg Sobriëtas een nieuwe richting in. Doordat het drankgebruik gestaag daalde en het aanzien van de katholieken in Nederland steeg, stagneerde de groei van het kruisverbond en zakte het elan in. Ariëns zag echter nieuwe mogelijkheden en wilde de beweging richten op de hele levensheiliging, tegen 'moderne dans, wufte kleding, bioscoopmanie, sportwoede of lichaamscultus en sigarettenpest',⁶⁵ kortom tegen de genotzucht. Deze verbreding van de doelstelling van Sobriëtas verliep niet zonder slag of stoot. Pater Ildelfonsus Kraan, de motor achter de Bossche Diocesane Drankbestrijdingsbond, verzette zich met hand en tand tegen deze verwatering van het oorspronkelijke doel, maar werd vanwege zijn hardnekkige en onkiese oppositie door de Bossche bisschop A.F. Diepen gedwongen om zijn bestuursplaats op te geven.⁶⁶ Deze bestrijding van de te expliciete genietingen van de welvaart duidt op een besef dat emancipatie deels bereikt was. Aan het eind van de jaren twintig was Sobriëtas dus niet meer louter een drankbestrijdingsorganisatie, maar een bondgenoot van Voor Eer en Deugd en de Bond voor Groote Gezinnen in het zedenoffensief. Een hedendaagse variant van deze richting is te vinden in de oproep tot soberheid en milieubescherming dat het jubileumcongres van Sobriëtas in 1995 deed.⁶⁷

Vergelijking met katholieke drankbestrijding in Amerika

De rooms-katholieke drankbestrijding in de Verenigde Staten was al uitgegroeid tot een nationale beweging, toen in 1872 de Catholic Total Abstinence Union of America werd opgericht. De Ierse capucijner monnik Theobald Mathew had na grote successen in Ierland, waar de helft

van de bevolking tot de geheelonthoudingsbeweging behoorde, ook als catalysator in de vs gewerkt in 1849-1851. De beweging kon tot wasdom komen dankzij de steun van bisschoppen die een sterk amerikaniseringsbeleid uitzetten, waarin de strijd tegen de drank, die van de katholieke immigranten respectabele burgers maakte, een centrale rol speelde. Vooral de Ieren steunden deze beweging, terwijl de Duitse katholieken zich er tegen keerden. De bloei van het matigheidsideaal onder Amerikaanse katholieken hing nauw samen met de opwekkingsbijeenkomsten die onder katholieken veel werden gehouden.⁶⁸ De meeste leden van de katholieke beweging waren wel voor beperkende maatregelen, maar niet voor totale drooglegging. De geheelonthouders vormden het progressieve deel van de Amerikaanse katholieke kerk, onder de leiding van aartsbisschop John Ireland, en steunden meestal ook scheiding tussen kerk en staat en Amerikaanse democratie en vergezelden de protestanten in hun strijd tegen de saloon. In 1894 bereikte de CTAU een nieuw hoogtepunt met de maatregel dat caféhouders door de bisschoppen geweerd konden worden uit bestuursposities van katholieke organisaties en met een ledental van 55.000 leden dat negen jaar later zelfs tot 90.000 steeg, dankzij het toetreden van veel vrouwen. Dezelfde paus echter, Leo XIII, die hun strijd had aangemoedigd, waar-schuwde voor samenwerking met protestanten en te hartelijke omhelzing van het Amerikaanse staatsbestel. De ernstige kritiek die de Amerikaanse kerkleiding uit Rome kreeg, verzwakte de Amerikaniseringsbeweging en de drankbestrijding die daarvan een onderdeel was. Gebrek aan overeenstemming over het steunen van de droogleggingsagenda van andere blauwe bewegingen leidde tot demotivatie van de meest radicale leiders, terwijl de meeste katholieken niet gecharmeerd waren van de maatregel. Onder de nieuwe immigranten vond de zaak geen steun en ook werden vrouwen niet apart gemobiliseerd